

درس سوم: (فلسفه و زندگی)

درس نامه

ما و باورهای ما در زندگی

<p>۱. هر یک از ما باورهایی درباره جهان، انسان، مرگ، عدالت، زیبایی و نظایر آن داریم.</p> <p>۲. باورهای ما گاه با باورهای دیگران «یکسان» و گاهی هم «متفاوت و مختلف» است.</p>	<p>۳. ما براساس باورهایمان (الف) زندگی می‌کنیم. (ب) تصمیم می‌گیریم. (ج) عمل می‌نماییم.</p> <p>۴. شاید دلایل برخی از باورهای خود را بدانیم و برای برخی هم دلیلی نداشته باشیم، بلکه صرفاً طبق عادت آن‌ها را قبول کرده باشیم.</p>
--	--

انسان‌هایی اهل تفکر فلسفی هستند که فارغ از اشتغالات روزانه:

- ۱. درباره باورهای خود و ریشه آن‌ها و چرایی قبول آن‌ها می‌اندیشند.
- ۲. می‌کوشند بیان‌های فکری خود را در چارچوب عقل و منطق قرار دهند.

اندیشیدن فیلسوفانه یعنی:

- ۱. تأمل کردن در باورهای مربوط به زندگی
- ۲. آموختن چرایی باورها و یافتن دلایل درستی یا نادرستی آن.
- ۳. پذیرفتن باورهای درست و کنار گذاشتن باورهای نادرست.

- ۱. ساختن بنیان‌های فکری
- ۲. به آزاداندیشی می‌رسیم.
- ۳. شخصیتی مستقل کسب می‌کنیم.

نتایج فیلسوفانه اندیشیدن

باورها هستند که:

- ۱. فلسفه ما را می‌سازند.
- ۲. نقش تعیین‌کننده‌ای در انتخاب اهداف دارند.

کتابه فلسفه هر کس معنادهنده به زندگی اوست.

مردم از لحاظ دیدگاه فلسفی به سه گروه تقسیم می‌شوند.

۱. دنباله‌رو دیگران در انتخاب هدف	۲. برگزیننده هدف قابل قبول براساس اندیشه خود	۳. داشتن نگرش نادرست و به خطا رفته در انتخاب هدف
<ul style="list-style-type: none"> - کم‌تر به مسائل بنیادی، مثل حقیقت انسان و جهان می‌اندیشند. - در انتخاب هدف دقت چندانی ندارند. - بیشتر دنباله‌رو دیگران‌اند. 	<ul style="list-style-type: none"> - به مسائل بنیادی می‌اندیشند. - در بسیاری موارد به دانش درست می‌رسند. - هدف قابل قبولی برای زندگی دارند. - و زندگی آن‌ها معنای درستی دارد. 	<ul style="list-style-type: none"> - نگرشی نادرست دارند. - در انتخاب هدف به خطا رفته‌اند. - زندگی‌شان معنی درستی نگرفته است.

برخی فواید تفکر فلسفی

فواید تفکر فلسفی عبارتند از

- ۱. دوری از مغالطه‌ها
- ۲. استقلال در اندیشه
- ۳. رهایی از عادت‌های غیرمنطقی

۱. دوری از مغالطه‌ها:

- از فواید آموختن منطق تشخیص مغالطه‌ها است.
- فلسفه از منطق کمک می‌گیرد تا اندیشه‌های فلسفی درست از تفکرات غلط تشخیص داده شود.
- فیلسوفان می‌کوشند با کاستن از مغالطه‌ها به دو هدف برسند:
- ۱. فهم درستی از حقایق چه در عالم هستی و چه در مسائل بنیادی زندگی ارائه دهند.
- ۲. می‌کوشند نمونه‌هایی از مغالطه‌های فلسفی را جهت عبرت گرفتن دیگران بیان کنند.
- ۲. استقلال در اندیشه:

ویژگی‌های فیلسوف واقعی

- ۱. هیچ سخنی را بدون دلیل نمی‌پذیرد.
- ۲. عقیده‌اش را بر پایهٔ خیالات، تبلیغات و تعصب بنا نمی‌کند.
- ۳. دربارهٔ استدلال‌ها می‌اندیشد و اگر به درستی آن پی ببرد، می‌پذیرد.

فرق فیلسوف با دگبران

- ۱. فیلسوف دربارهٔ مسائل مهم (خدا، آزادی، اختیار و...) به نحو جدی فکر می‌کند.
- ۲. با روش درست وارد این قبیل مسائل می‌شود و پاسخ می‌دهد.
- ۳. او تابع برهان و استدلال است نه افراد و اشخاص

۳. رهایی از عادت‌های غیر منطقی

در بسیاری از مواقع افراد یک جامعه افکار و عقایدی را می‌پذیرند که پشتوانهٔ عقلی و منطقی محکمی ندارند بلکه: بر اثر مرور زمان و یا انتقال از نسلی به نسل بعد به صورت یک عادت در آمده است و اکثر افراد جامعه بدون دلیل آن‌ها را پذیرفته‌اند. وظایف افراد متفکر و اندیشمند، نسبت به افکار و عقایدی که پشتوانه عقلی و منطقی ندارند:

الف) این قبیل افکار را مورد نقد و ارزیابی قرار می‌دهند.
 ب) اگر منطبق با عقل و استدلال نبود، آن‌ها را نمی‌پذیرند.
 ج) تلاش می‌کنند سایر مردم را نیز به باطل بودن آن افکار آگاه کنند.
 عکس‌العمل مردم در برابر نظرات مخالف افراد متفکر و اندیشمند:

الف) در ابتدا مردم سخنان این متفکران را نمی‌پذیرند و حتی دیدگاه آن متفکران را باطل و انحرافی می‌نامند.
 ب) استقامت و پایداری متفکران حق طلب و دلسوز بالاخره مؤثر واقع می‌شود و باطل بودن آن افکار و عقاید با درخشش حقیقت، به تدریج نمایان می‌گردد و بسیاری از مردم عقاید باطل خود را کنار می‌گذارند و به حقیقت روی می‌آورند.

مثالی برای استقلال در اندیشه و رهایی از عادات

افلاطون و تمثیل او

- او از بزرگترین فیلسوفان تاریخ است.
- تمثیلی دارد که به «تمثیل غار» مشهور است.
- او در این تمثیل می‌خواهد نشان دهد که چگونه فلسفه، انسان را به سمت آزادی حقیقی هدایت می‌کند.
- افلاطون این تمثیل را در کتاب جمهوری آورده است.

نمادهای تمثیل غار	
زندان غار	عالم محسوسات یا عالم طبیعت
خورشید بیرون غار	نیروی عقل و حقیقت
اشیای بیرون غار	عالم مُثُل و موجودات واقعی (عالم حقیقت)
زندانی در بند	کسانی که براساس عادت‌ها زندگی می‌کنند.
سایه‌ها	موجودات غیر واقعی که توسط زندانیان واقعی پنداشته می‌شدند.
پرتو آتش	پرتو دانش و حقیقت
افراد بیرون آمده از غار	جویندگان دانایی و دانش

خلاصه‌ای از تمثیل غار

- نمایش گرفتاری انسان در غار عادت‌ها، تعصب‌ها و نادانی‌ها
- رهایی از غار و رسیدن به روشنایی برای کسی که در غار نشسته و زنجیر بر دست و پا دارد بسیار سخت خواهد بود.
- او به اطرافیان می‌گوید (پس از بازگشت مجدد به غار) این سایه‌ها حقیقی نیستند.
- همه حرف او را خنده‌دار خواهند یافت.
- آنان به یکدیگر می‌گویند او از غار بیرون رفت و با خراب شدن و از دست دادن بینایی‌اش برگشت.

۲۰ شماره

آزمون درس سوم

۳

۲	<p>درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.</p> <p>۱. فیلسوفان می‌کوشند با کاستن از مغالطات فهم درستی از حقایق هستی ارائه دهند. (فرزادگان قم - دی ۱۴۰۱) درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۲. فیلسوف واقعی هیچ سخنی را نمی‌پذیرد و عقیده‌اش را بر پایه توهّم، تخیل، تبلیغات و تعصب بنا نمی‌کند. (علامه علی ۴ - دی ۹۹) درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۳. فلسفه هر کس معنادارنده زندگی اوست. (نمونه فرهنگ زاهدان - دی ۹۹) درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۴. باورها فلسفه انسان‌ها را می‌سازند ولی نقشی در تعیین انتخاب اهداف ندارند. (فرزادگان آمل - دی ۱۴۰۱) درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۵. تمثیل غار افلاطون بیانگر این است که فلسفه انسان را از نادانی به درک حقیقت هدایت می‌کند. (دبیرستان شوید بوشقی - فرورد ۱۴۰۲) درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۶. تفکر فلسفی و اندیشیدن فیلسوفانه تأمل کردن در باورهای مربوط به زندگی است. درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۷. یکی از ابعاد تمثیل غار افلاطون، نمایش گرفتاری انسان در غار عادت‌ها، تعصب‌ها و نادانی‌هاست. (نمونه فرهنگ زاهدان - فرورد ۱۴۰۱) درست ☐ نادرست ☐</p> <p>۸. منطق از توانایی فلسفه کمک می‌گیرد تا اندیشه‌های درست را از تفکرات غلط تشخیص دهد. درست ☐ نادرست ☐</p>
۲	<p>جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.</p> <p>۹. افلاطون دستیابی به آزادی حقیقی را در کتاب ..... به کمک ..... بیان داشته است. (نمونه فرهنگ زاهدان - دی ۹۹)</p> <p>۱۰. برخی از باورهای انسان براساس دلیل و برخی صرفاً براساس ..... پذیرفته می‌شود. (دبیرستان نمونه دولتی مهریه قم - دی ۱۴۰۰)</p> <p>۱۱. تفکر فلسفی و اندیشیدن فیلسوفانه تأمل در ..... مربوط به زندگی است. (فرزادگان شیروان - دی ۹۹)</p> <p>۱۲. تمثیل غار مثالی برای ..... هست، که از فواید تفکر فلسفی است. (دبیرستان فرهنگ - فرورد ۱۴۰۲)</p> <p>۱۳. افلاطون در تمثیل غار می‌خواهد نشان دهد که چگونه فلسفه انسان را به سمت ..... هدایت می‌کند. (فرزادگان فراسان رضوی - فرورد ۱۴۰۲)</p> <p>۱۴. کسانی که اهل تفکر فلسفی هستند می‌کوشند بنیان‌های فکری خود را در چارچوب ..... و ..... قرار دهند. (فرزادگان بابل - فرورد ۱۴۰۲)</p>
۱	<p>گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>۱۵. کدام عبارت درباره فیلسوفان و تفکر فلسفی درست است؟ الف) رسیدن به شناخت درستی از واقعیت، مستلزم پرهیز از مغالطه است. از این رو، فیلسوفان با مغالطه‌ها سروکار دارند. ب) فیلسوف می‌خواهد خود را از بند عادات نابخردانه، پیش‌داوری و تعصب برهاند و هدف او از کشف حقیقت، همین است. پ) انسان موجودی کنجکاو و متفکر است؛ کسانی که سوالات و کنجکاو‌های خود را به نحوی جدی پیگیری می‌کنند، اهل تفکر فلسفی‌اند. ت) فیلسوف کسی است که در موقعیت‌های گوناگون زندگی می‌اندیشد و باورهایی منظم و پیوسته دارد، هر چند استدلالی نداشته باشد.</p> <p>۱۶. لازمه شخصیت مستقل انسان و آزاداندیشی او چه چیزی است؟ الف) دوری از مغالطه‌ها و استفاده از شیوه درست تفکر منطقی. ب) هدایت شدن به سوی آزادی حقیقی به یاری و کمک فلسفه پ) اندیشیدن در باورهای خود با فراغت از اشتغالات روزمره ت) آموختن و یافتن چرایی و دلایل درستی یا نادرستی باورها.</p>